

Cultures

TEATRE | MÚSICA | LLETRES | DANSA | ART | TRADICIONS | CINE | TELEVISIÓ

NOVETAT EDITORIAL ■ La incansable producció assagística de Joan Esculies té un nou títol a les llibreries, «Macià al país dels soviets». No és un capítol de la biografia del president de la Generalitat que es desconegué, però només se'n tenien les referències anotades pel seu secretari, Josep Carner-Ribalta. Una recerca exhaustiva en arxius moscovites ha permès ampliar el coneixement d'una aventura de l'Avi que va fracassar

L'historiador manresà Joan Esculies treu a la llum el viatge de Macià a la URSS el 1925

► La recerca en l'Arxiu de la Internacional Comunista a Moscou permet aprofundir en un episodi fins ara poc conegut

TONI MATA I RIU | BELLATERA (VALLÈS OCC.)

■ El sobiranisme català, a desgrat d'allò que passi a partir d'ara, ha viscut de resignar-se a l'evidència. Naïf, excitat o derrotat, no ha deixat mai d'esperar el seu moment. Francesc Macià (1859-1933) se'n va anar la tardor del 1925 a Moscou per cercar en el règim soviètic complicitats i recursos per derrocar Primo de Rivera, que aleshores ja feia dos anys que exercia com a dictador a Espanya. Les vicissituds d'aquell trajecte que el polític separatista va dur a terme acompanyat de Josep Carner-Ribalta, un dels seus secretaris personals, i que no cal confondre amb el cèlebre poeta, és objecte d'estudi en un assaig dels historiadors Enric Ucelay-Da Cal (Nova York, 1948) i Joan Esculies (Manresa, 1976).

El president nord-americà Woodrow Wilson va proclamar el 1918 el dret d'autodeterminació dels pobles. Enduts per l'eufòria, els independentistes catalans van veure en la resolució de la Primera Guerra Mundial una esclatxa per assolir les seves aspiracions. Però a final del 1925, a Macià ja no li quedava gairebé cap carta per jugar. Dos dies després del cop d'estat de Primo de Rivera del 13 de setembre del 1923, se'n va anar a l'exili francès i, «a partir d'aquest moment, la seva preocupació principal fou mirar d'acumular els fons econòmics, els homes i les aliances suficients per equipar una força armada a fi d'alliberar Catalunya i Espanya», tal com expliquen els autors en el llibre.

Però, què va fer pensar a Macià que la solució als seus anhels era rere les parets del Kremlin? «Va ser un viatge a la desesperada», explica Esculies. «La CNT era la gran força sindical a la Catalunya del moment i va ser perseguida per la dictadura» i, tot i els recels mutus, «van negociar una aliança amb Macià amb l'objectiu comú de fer fora Primo de Rivera», apunta l'historiador manresà: «es tractava de fer un tros del camí junts per tal que, un cop assolida la missió que els unia, cadascú lluités pel seu model social». Per la seva part, «els bolxevics russos veien en Macià un interlocutor per apropar-se a la



Joan Esculies explica la negativa experiència de Macià a Moscou en un llibre juntament amb Ucelay-Da Cal

L'exemple per a la Catalunya d'avui

► Escriure sobre la història de la Catalunya de final del XIX i el segle XX permet establir paral·lelismes amb el moment actual. Per a Esculies, l'episodi del viatge de Macià a Moscou té dos punts de contacte amb el procés sobiranista vigent. «D'una banda», indica, «t'adones de la complexitat d'establir suports internacionals, ja que aquests sempre depenen dels interessos que pugui tenir l'altra part». En segon lloc, el periodista i escriptor manresà posa la lupa en la unió d'ideologies diferents per al bé d'una causa comuna, com va ser aleshores el derrocament, no assolit, de la dictadura de Primo de Rivera. «Ara, s'han deixat de banda opcions com Podem, Catalunya sí que es Pot... que podrien ser aliades durant un tros del camí abans cadascú defensés la seva posició», apunta.

CNT i difondre la seva ideologia».

El viatge del futur president Francesc Macià a Moscou era fins ara conegut gràcies al relat del lletraferit Josep Carner-Ribalta. Esculies, però, va investigar en l'Arxiu de la Internacional Comunista i en va extreure una documentació que és la gran aportació de *Macià al país dels soviets* (Edicions de 1984). «Altres historiadors ja havien remenat el fons, però buscant papers de la guerra civil».

Macià i Carner-Ribalta van sortir de París el dia 15 d'octubre del 1925 en direcció a Bèlgica, i van arribar a Moscou nou dies després havent passat per Holanda, Alemanya, Lituània i Letònia. «L'opció soviètica era la via més ràpida, perquè l'altra opció que tenia l'Avi era anar a cercar suports a les comunitats catalanes dels Estats Units, com havia fet per a Irlanda Éamon de Valera. Però el viatge a l'altra banda de l'Atlàntic en vaixell

Francesc Macià va viatjar a la Unió Soviètica la tardor del 1925 buscant suport per a la lluita contra Primo de Rivera

Les pugnes pel poder que en aquell moment es vivien al Kremlin van frustrar l'anhel d'un Macià aleshores exiliat

cià va dictar a Carner-Ribalta un informe sobre «les condicions de la revolució a Catalunya» i un altre –*Per la revolució a Espanya*– a instàncies de Nikolai Ivànovítx Bukharin, secretari general del Comintern, amb qui no es va poder entrevistar fins al dia 13 de novembre, acompanyats per Jules Humbert-Droz, secretari de la Comintern per als països llatins, i José Bullejos Sánchez, secretari general del Partit Comunista d'Espanya. «Macià, però, es va trobar que hi havia un canvi de lideratge a la Internacional Comunista» entre el president Grigori Ievséievítx Zinóviev i Bukharin.

«Ambdós estaven ocupats en una guerra subterrània per guanyar suports de cara al catorzè congrés del Partit Comunista Rus» i tampoc Trotski es va deixar veure per Moscou durant aquells dies. Cap a les deu de la nit del dia 28 de novembre, «una mescla d'intuïció i d'avorriment va suggerir a Macià que de Moscou no en trauria gaire res més» i va dir a Carner-Ribalta que fes les maletes per emprendre el camí de retorn.

«Zinóviev era qui manava, però va caure en desgràcia, i Bukharin va agafar més relleu. Era difícil per a Macià saber amb qui parlar», conclou Esculies. Un any després, Macià va preparar la invasió de Catalunya amb un grup de militants d'Estat Català, una *aventura* coneguda com els Fets de Prats de Molló que va avortar una delació a la policia francesa. No obstant això, durant aquells anys, Macià «va parlar amb molta gent i va ser reconeguda la seva lluita contra la dictadura», un actiu polític que el va dur a la presidència de la Generalitat. Francesc Macià va morir el 25 de desembre del 1933.



EDICIONS DE 1984. 18 EUROS. 304 PÀGINES

durava unes quantes setmanes i Macià tenia pressa perquè considerava que aquell era el moment ideal, amb Primo debilitat per la guerra del Marroc», indica Esculies, i afegeix que «Macià, però, va tornar sense els diners».

El polític d'Estat Català era un visionari o un ingenu? Esculies reconeix que hi ha dues respostes: «efectivament, era un ingenu; o bé ja sabia que era impossible, però si feia tot aquest teatre, tindria un impacte propagandístic». L'autor bagenc és del parer que «Macià tenia un pla molt detallat i organitzat per fer la invasió de Catalunya, tot i que potser un punt naïf».

Un cop instal·lat a Moscou, Ma-